

شىنجاڭ

تەزكىرسى

ئاپتونوم رايونلىق تەزكىرە كومىتېنىڭ (ۋۇلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ناھىيە تەزكىرلىرىنى تەكشۈرۈپ بېكىتش خىزمىتى كۆچەيتىش توغرىسىدا توقتۇرۇش 100
ۋۇلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ناھىيە تەزكىرلىرىنى تەكشۈرۈپ بېكىتش خىزمىتى كۆچەيتىش توغرىسىدا توقتۇرۇش 200
ۋۇلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ناھىيە تەزكىرلىرىنى تەكشۈرۈپ بېكىتش، تەكشۈرۈپ توتكىزۇۋېلىش توغرىسىدا بىلگىلىم 4
فەڭ داجىتىنڭ «قۇمۇل ناھىيىسى تەزكىرسى» نى تۈنջى قېتىم تارقىتىش مۇراسىمدا سۆزلىگەن سۆزى 80

* * * تەزكىرچىلىك تەتقىقاتى * * *
مېللەسى رايونلارنىڭ ناھىيە تەزكىرسىدىكى مىللەت قىسىمىنى ياخشى يېرىش كېرەك 11
ئىلگىرىكى دەۋرلەرde يېزىلغان تەزكىرلەرنىڭ ساقلىشپ قېلىش ..... گو دېقۇ 21
تەھۋالى 7
* * * كتابخانalar كېڭىشى * * *

ئۇسۇنلارنىڭ تارىخىغا ئائىت بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدا يۇرسىجان ئىلى 28

* * * تارىخ سەھىپىسىدە * * *
شىنجاڭنىڭ چىڭ سۇلالسى دەۋىدىكى يېلى قول قۇيىمىجىلىقى ھەقىدە قىسقىچە بايان 35
ئىلى ۋۇلايەتنىڭ 1945-1949-يىلىدىن - يىلغىچە بولغان ئارىلىقتكى مە دەنيدىت - ماتارىپ تەھۋالى ..... قۇددۇس تابدۇسەمەت 45
* * * تۈنۈگۈن ۋە بۈرگۈن * * *

شىنجاڭنىڭ يېقىنلىقى زامان پۈچتا ئىشلىرى توغرىسىدا قىسقىچە بايان ..... غەيرەت سەلىيە 48

* * * يەر ناملىرى ھەقىدە مۇلاھىزە * * *
X قۇمۇلدىكى «ساقا»، «دۇڭگۈرساقا»، «ئالىزاق» دېگەن يەر ناملىرى ھەقىدە دەسلەپكى مۇلاھىزە ..... شەۋىكت ھامۇت 51
تەزەن دۇڭ 54
يەكەن دەرياسى ۋە ۋۇنىڭ خەنزاچە نامى ئاساسىدا نام قويۇلغان ئىرج ناھىيە بازىرى ..... لو يىشكى 56

* * * مەشھەر شەخسلەر * * *
موللا ئىسلام ئىسمائىلۇ ..... ئابدۇكىرىم مانھۇمۇۋ 60
* * * گۆھەر زېمىندا * * *

شىنجاڭدىن بېرىزى كېنىڭ ئىزى تېلىدى ..... شىاۋىپچى 65
* * جۇڭگۈنىڭ غەربىي يۇرتىنى ئىدارە قىلىش تارىخى *
X جۇڭگۈنىڭ غەربىي يۇرتىنى ئىدارە قىلىش تارىخى 1-قىسىم 1-باب
غەربىي ۋە شەرقىي خەن سۇلالسىرىنىڭ غەربىي يۇرتىنى ئىدارە قىلىشى 66

پەسىلىك ژورنال
1990-يىل 2-سان

7-يىل نەشرى
ئۇمۇمىسى 11-سان
تۈيغۇرچە، خەنزاچە
نە شىر قىلىنىدۇ

باش مۇھە رىزى
تۈرمۇھە مەمت دۆلەتى

مۇئاۋىن باش
مۇھە رىزىلەر
قادىر ھاپىز، غۇرپۇر
ھوشۇر نىيازى

مەسىلەن مۇھە رىزى
ئابدۇرۇپ ئىلى

مۇندىر بىچە

شىنجاڭ تەزكىرىسى

- * * * هۇججەتلەر * * *
- 1990 - يىللق مەملىكتىلىك تەزكىرى خىزمىتى سەغىنىڭ مۇھىم
خاتىرىسى ..... (1)
- ئاخىرقى تەھرىرلىك سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىپ ، تەزكىرى تو -
زۇش قەدىمىنى تېزلىتەيلى ..... (7) فۇۋىن
- * تەزكىرىچىلىككە دائىر ماتپىيا لاردىن ئۆزۈندىلەر *
قانداق قىلغاندا تەزكىرى كۈبىلىرىدىكى تەكرا لىنىپ كېتىش
هادىسىسىدىن ساقلانغلى بولىدۇ ..... (16)
- قوشۇمچە ماتپىيالغا دائىر بىر قانچە مەسىلە ..... (17)
- چاغاتايىنىڭ كەڭ سايىنى ئېچىشى ..... (17)
- * * خىزمەت تەقىقىتى * * *
- كېچىك يىغىندا تەپسىلىي باھالاش ..... جۈڭ يىك (18)
- * * * تارىخ سەھىپىسىدە * * *
- «شىنجاڭ گېزىتى» نىڭ ئازادلىقتىن بۇرۇنقى ئەھۋالى توغرۇ -
سەدا ..... مەھەممەت روزى (21)
- تارىخىمىزدىكى روڭلار ..... ئابىلىز مۇھەممەت سايرامى (33)
- ئۇرۇمچىدىكى سەرتاراچلىق كەسپىنىڭ ئازادلىقتىن بۇرۇنقى
ئەھۋالى ..... سۇڭ ئېپىڭ (40)
- * * تۈنۈگۈن ۋە بۈگۈن * * *
- ~~تاشقۇرغان رايوندىكى قەدىمىكى ۋە ھازىرقى قاتناش يوللىرى~~
..... شىرىن قۇربان (42)
- * * مەددەنىيەت يادىكارلىقلرى * * *
- «تەبىي مۇزىي» بایقاغاندىن كېيىن .....
..... ھېبىللا خوجا (48)
- * * * گۆھار زېمىندا * * *
- تۇربان كارىزلىرى ھەققىدە ..... نىياز كېرىمى (52)
- شىنجاڭدىكى ئەڭ يەس كۆل ..... (61)
- شىنجاڭدىن مەڭگۇ تۈزىمایيدىغان ئىككى خىل گۆل تىپىلىدى ...
..... (62)
- شىنجاڭدىكى ئەڭ ياش يانار تاغ ..... (62)
- * جۇڭگۈنىڭ غەربىي يۈرۈتى ئىدارە قىلىش تارىخى *
- جۇڭگۈنىڭ غەربىي يۈرۈتى ئىدارە قىلىش تارىخى ..... (63)
- شىنجاڭدىكى 1 - چوڭ دەريا ئىلى دەرياسى ..... (71)
- مۇقاۋىنىڭ 1 - بېتىدە: ئۇيغۇر ئۆيلىرىدىن بىر كۆرۈنۈش .....
..... حۇوبىسى فونوسى

پەسىلىك ژورنال
1990-يىل 3-سان
7-يىل نەشرى
ئۇمۇمىي 12-سان
ئۇيغۇرچە، خەنزاۋەچە
نەشر قىلىنىدۇ

باش مۇھەممەت
نۇرمۇھەممەت دۆلەتى

مۇئاۇن باش
مۇھەممەرلەر
قادىر ھاپىز، غۇپۇر
ھوشۇر نىيارى

مەسئۇل مۇھەممەت
ئابدۇرۇپ ئېلى

مۇندىر دەجە

— ھۇجچە تەلەر —

شىنجاڭ ئۇيغۇر تاپتو نوم رايونلىق خەلىقى ئۆكۈمىتى ئىشىغا نىنىڭ ئۇقتۇرۇشى 10
ئا پتو نوم رايونىمىزنىڭ تەزكىرىه توۋەش خىزىمىتىنى تېزلىتىشكە دا ئىم
بىر قادچە مەسىلە توغرىسىدا يولىدۇق سوراش دوكلاتى 2
مەملىكتكەت بويىچە تەزكىرىه توۋۇش خىزىمىتىگە دا ئىم تەجرىسىلەرنى
ئەستايىمدى دل دۆكىنلىپ، ئا پتو نوم رايونىمىزنىڭ تەزكىرىه توۋۇش
سۈرئىتىنى تېزلىتە يلى ..... ما زىجىن 7

— تەزكىرىسى چەملىك قەقىقا تى —

تەزكىرىنىك يەولىك ئالا ھەدىلىكى توغرىسىدا ... ئا بىدۇسا تاتاراھامىدىن 15

— تەزكىرى چەملىككە دا ئىم ماتېرىيەلا الادون ئۆزۈنەدەر —

«مەدە ئىيەت ذور ئىنچىلا بى» ئى بايان قىلىشقا دا ئىم ئۆزۈنەدەر باسقۇچى 19

پېڭى تەزكىرىنىڭ تاھامەن مۇكەممەل بولۇشى ناتاسايمىن 20

تەزكىرىه توۋۇشته ئىشىغا نىمىدەن چىقمىا ئۈرۈزۈپلىشقا بولمايدۇ... 21

— تارىخ سەھىپىسىدە —

تارىخىمىزدىكى دىلار ..... ئا بىلەن مۇھەممەت سايرامى 22

— قۇنۇگۇن ۋە بۇگۇن —

پۇچتا ماڭىسى توپلاش ھەركىتى قاچانىدەن باشلانغان .. رىشىت راخمان 27

— يەر فاملىقى ھەقىقىدە مۇلاھىزە —

«Seres» سىلن «Sulj» ئىڭ مۇناسىۋە تىلىك ئىسکە ئىلىكىگە

دا ئىم بایانلاردىن تەرىلىك ..... غەيرە تاجان ئۇسمان 29

پەيزاوا ئىنىڭ خەنزاچە نامى ۋە ئۇنىڭ قەشقەر بىلەن بولغان مۇ-

دا سەئىتى ..... ئېلى خۇپۇر 35

— مەشھۇر شەخسلەر —

قازاق خەلقىنىڭ دەسىلە پىكى مەرىپە تېپەرۋەر ئەربابى غازەز قالبا نۇۋە

..... كەن دە كەن ئەن دە كەن ..... كەن دە كەن دە كەن دە كەن 41

مۇرات ئەپەندىنى قىسىچە توۋۇشتۇرۇش ..... كۇلشاش 43

— قاوشىمى ئەسلىدە —

1954 - يىل 12 - ئايىنىڭ 31 - كۆلى خوتەن ۋە لەپەتىمە يۈز بەرگەن

ئەكسىلىنىقلابىي توپلاشنى تىنچىتىشنىڭ جەريانى ... كاڭ جۇڭاڭ 47

— گۆھەر زېمىندىا —

جوڭىكودىكى تۆت چۈشكە ئاۋازلىق قۇمۇقاڭنىڭ بىرى — ئارا تۈرۈك

قۇمەتىپى ..... قادىر ھاپىز، غۇپۇر 53

— شىنجاڭدىكى كەسىپلەر —

شىنجاڭنىڭ توڭىمە ئىچىلىكى ..... دەپلىي ئەپلىي 65

— جۇڭىغۇنىڭ غەوبىي يۇرقىنى ئىمداوه قەلماش قاوشى —

0.4 پاراکرائى خەن سۇلالىسى بىلەن ھونلازنىڭغە و بىي يۈرەتنى تالىشىشى 61

ئا پتو نوم رايونلىق تەزكىرىه كومەتپەتىنىڭ مۇئاۇن مۇدەرى ئۇرمۇھەممەت

دۆلەتى جەنۇ بىي شىنجاڭدىكى تۆت ۋە لەپەت ئۇ بلاستقا بېرىپ تەز-

كەرىچىلىك خىزىمىتىنى تەكشۈردى 1

مۇقاۇيدا مەھمۇد قەشقىر شىنجاڭ قەبرىسى ..... خۇپىنى خۇتىسى

**تەزكىرىسى
شىنجاڭ**

تەزكىرىسى

پەسىلىلىك ڑۇرانال

1990 - يىل 4 - سان

7 - يىل ئەشرى

تۇمۇمىي 13 - سان

ئۇيغۇرچە، خەنزاچە

نەشىر قىلىنىدۇ

باش مۇھەررەر

نۇر مۇھەممەت دۆلەتى

مۇئاۇن باش

مۇھەررەر لەر

قادىر ھاپىز، غۇپۇر

ھوشۇر ئىسيازى